

Шочмо эл, порылык да чын верч!

Б У Д Ъ Г О Т О В /

50-ше (3750) №,
2025 ий 19 декабрь,
кугарня

0+

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

Рвезе йүк шергылтше кумдан

Эше ик идалык мучашке лишемеш. Кажныже шуктен шогымо сомылжылан акым пуа, иктешлымышым ышта, ончыкылык паша радамым рашемда. Йоча газет редакцият ордыжеш ок код. Тунемше-шамычлан увертарыме түрлө конкурсым иктешлена, сенгыше-влакым палемдена да пӧлекым кучыктена. 12 декабрьште Республикы-

се йоча да самырык-влаклан В.Х.Колумб лӱмеш книгагудышто «Рвезе йүк» да «Марий Эл – мыйын шочмо вер» республикысе сылнымут конкурслаште сенгыше-шамычым саламлышна.

Палемдыман: «Рвезе йүк» конкурсым Марий Элын калык писательже Вячеслав Абукаев-Эмгак лӱмеш «Ший памаш»

поро кумылым ончыктым сылнымут фонд дене пырля ий еда эртарена. Ты фондым серызе Василий Краснов вуйлата. Василий Владимировичлан кугу таум ойлена.

Снимкыште: Юлия Ягодарова,
Надежда Годунова, Андрей Ушков,
Рафаила Дмитриева.

Умбакеже – 3-шо лаштыкыште.
Оля Майкован фотожо.

«Ший памаш» сылнымут фонд дене пырля эртарыме «Рвезе йүк» конкурсым иктешлыме. Сенгышыже кө? **3-шо лаштык**

«Поэтын корныш «Ямде лий» пуртыш», – тыге ойла Марий Элын калык писательже Ипполит Лобанов. **5-ше лаштык**

Карелий Республик дене Россий Федерацийысе образованийын сулло пашаенже Н.Н.Коренькова палдара. **6-шо лаштык**

Толкынын пашажым иктешлыме

«Движение Первых» йоча толкын элна мучко шарлен. Тудын кышкаршытже кажне школ пелен первичный отделенийм почыныт. Шүргыял школыштат уло. Кураторын сомылжым Елена Валериановна Григорьева шукта, а председателын пашажым мый ыштем.

Шукерте огыл Морко район гыч кумло сган делегаций (снимкыште) Йошкар-Олаште эртаралтше «Горящие сердца России» форумышто лийын. Тудо Марий Эл Республикысе 700 утла чолга ўдыр-рвезе ден организаторым

иквереш чумырен. «Движение Первых» регионисо пöлкан председателжым ойыренна. Республикнан лүмлө енге-влак дене вашлийынна. Форумын кокымшо ужашыже Йошкар-Оласе 17-ше номеран школышто лийын. У проект дене палдареныт, тоштерыште экскурсийым эртареныт.

Форум поро шарнымашым коден. Ончыкыжым уло вий-куат дене пашам ышташ кумылан ден.

*Диана СКВОРЦОВА.
Морко, Шүргыял.*

Фотом школ архив гыч налме.

Российысе увер

Шке гыч мультфильмым
войзаш шонымашет уло?
Тугеже «МультФилин» уремысе
мультфильм фестивальыште
усталыкет терге!
Вич минут деч кўчыкрак
фильмым да йодмашым
cartoonfest.mobi сайтыш
18 февраль марте колто.

«Живая классика»
XV всероссийский конкурсыш
5-11-ше класслаште тунемше-
влак ушнен кертыт. Йодмашым
25 январь марте колтыман. Тўрыс
увер – youngreaders.ru сайтыште.

Плакатым ямдылаш
мастарлык кўлеш. Моштымыдам
Россий Герой Сергей Ефремов
лўмеш «Время смыслов»
конкурсышто ончыктыза.
Сўретдам 28 январь марте
время-смыслов.рф сайтыш
колтыза.

Марий Элысе увер

Марий Элым Вуйлатыше
Юрий Зайцевын темлымж
почеш нылымше ий почела
«Марий теле» фестиваль
эртаралтеш. Тений Йўштö
Кугызан тўшкан ошкылмашышт
дене почыныт. Фестиваль
кышкаршыште кум тылзе
жапыште 450 наре
мероприятий лийшаш.

«История нашего края.
Республика Марий Эл» тунемме
курс дене 5-7-ше класс-влакнан
учебник-шамычым федерал
переченьыш пуртеныт.
У книга-влак дене школлаште
2026 ий гыч тунемаш тўналыт.

1 мартыште Я.Эшпай
лўмеш Марий кугыжаныш
филармонийыште «Фейерверк
талантов – 2026» конкурс-
фестиваль эртаралтеш.
1 февраль марте йодмашым
пуыман. Тўрыс увер – vk.com/feerverk_talantov
тўшкаште.

Эре шарнена

9 декабрьыште, Ачамландын Геройжо-влак кечын, 6-шо «Б» классыште тунемше-шамыч СВО-што вуйым пыштыше Андрей Евгеньевич Желудкинын ачаж ден аваже деке унала миенна (снимкыште). Зинаида Сидоровна ден Евгений Яковлевич мемнам куанен вашлийыныт. Нунылан пеледыш аршашым, марий календарьым, «Ямде лий» газетым да чайым пöлекленна. Ятыр жап

мутланенна, чонеш логалше шомак-влак йонгеныт.

Андрей – мемнан школын выпускникше. Пеш чолга, весела кумылан рвезе, ача-аважын йöратыме эргышт, полышкалышышт лийын. Но самырык ўмыржö сарыште кўрылтын. Ме Андрейым геройлан шотлена да эре шарнаш тўналына.

*6-шо «Б» классыште тунемше-влак.
Звенигово, Чакмарий.*

Фотом школ архив гыч налме.

Рвезе йүк шергылтше кумдан

Тўналтышыже –
1-ше лаштыкыште.

Тўрлө премий –
тўрлө сенгыше

Ойыртемалтше да чолга юнкор-влакым лауреат лўм дене палемдымаш – «Ямде лий» газетын поро йўлаже. Кодшо курымын 80-ше ийлаштыжак ты пайдале паша илышыш шындалартын да ятыр ўдыр-рвезе лауреат лўмым сенген налын.

2025 ийым иктешлыме почеш йоча газетын икымше редакторжо Зинаида Яковлева лўмеш премий дене Советский район Кельмаксола школышто 9-ше классыште тунемше Юлия Ягодарова суапландаралте. Тудо «Ямде лий» газет дене изинек пенгыде кылым куча. Журналистикын тўрлө жанрже дене палыме лиеш да газет лаштыклам пашаж дене пойдара. Юлия З.Яковлева лўмеш премийын лауреатше лўм дене кокымшо гана палемдалте.

Уста журналист, серызе да «Ямде лий» газетыште 1967-1988 ийлаште пашам ыштыше Валентин Исенков лўмеш премийын лауреатше лўмым Волжский район Сотнур школышто 7-ше классыште тунемше-влак сулен налыч. Нуным руш йылмым да литературым туныктышо Эвелина Анатольевна Егорова вуйлата.

– Юнкор пашалан мемнам туныктышына кумыланда. Тўрлө теме почеш заметке-шамычым возаш тарата. Серызе-влакын лўмгечышт вашеш заданий-шамычым ыштена, сылнымутлаштым лончылена, шке шонымашинам серена. «Ямде лий» газетым иквереш лончылена, возымо пашана-влак савыкталтме-

Конкурслаште сенгыше-влак.

ке, моткоч куанена, – ойлат Рафаила Дмитриева ден Андрей Ушков.

Андрей Ушков нерген поснак палемден кодыман. Рвезе пырля тунемме йолташыже-влак дене тўшка пашашке ушна, тылеч посна шке гыч сылнымутым возкала. Тудо поэзийлан шўман. Андрейын кыртмен тыршымыжым шотыш налын, Антонов Ивук лўмеш премийым кучыктымо. Рвезылан ўшан уло: ончыкыжым сылнымутшо дене йоча да тыгак кугыен-шамычым куандараш тўналеш манын шонена. Премийым кучыктымо годым «Ончыко» журналын тўн редакторжо Игорь Попов каласыш: «Поэзий аланыште рвезын йўкшō моткоч шергакан да кўлешан. Илен-толын, тый, Андрей, ты премийым самырык тукумлан тыгак кучыкташ тўндалат манын ўшанем».

Йоча газет редакций дене пенгыде кылым кучышо кугыен-шамычым «Почётан юнкор» радамыш пуртымо йўланам умбакыже шуен, ты ганат пōлекым пуэн саламлышна. Тиде лўмым Йошкар-Оласе 80-ше номеран «Ўжара» йочасадын воспитательже Надежда Годунова сулен нале.

Шочмо верым моктат

Марий туныктыш институт дене пырля эртарыме «Марий Эл – мыйын шочмо вер» республикысе сылнымут конкурсыш тўрлө районысо да оласе школлаште тунемше шўдō утла ўдыр-рвезе ушнен. Кум номинаций лийын. Йоча-шамычын ийготыштым шотыш налын, сенгыше-шамычым палемдыме. Нунын лўмыштым 2025 ий 28 ноябрьште лекше «Ямде лий» газетыште савыктыме.

Ўдыр-рвезе-шамычым Марий туныктыш институтын шанче-шымлыме паша дене проректоржо Н.В.Гусева ден институтышто марий филологий да культурологий кафедрым вуйлатыше Е.И.Игнатъева саламлышт да диплом ден пōлекым кучыктышт.

– Пайремышке шочмо кундемнам пагальше, йылмынам аклыше да «Ямде лий» газетын лишыл да ўшанле йолташыже-шамыч погынен улыда. Ончыкыжымат тыгаяк койыш-шоктышан лийза, тўналме пашадам умбакыже шуйыза, – ойлыш Надежда Васильевна.

Людмила ГРИГОРЬЕВА.
Оля Майкован фотожо.

«Самырык журналист»

Медведево посёлкысо Йоча усталык пōрт пелен «Самырык журналист» объединений пашам ышта. Тудым мый, Руэм школышто тўналтыш класслам туныктышо Лариса Геннадьевна, вуйлатем. Марий тиште кечын йоча-влак дене пырля «Марла лудына» акцийым эр-

таренна. Руэм школышто 4-ше «Е» классыште тунемше-шамыч «Ямде лий» газет дене палыме лийыныт (снимкыште). Иквереш лудыныт, тўрлō заданийым шуктеныт. Йоча-влак шкештат возен ончаш кумылангыныт.

Лариса ПАВЛОВА.
Авторын фотожо.

Чавайн

тукым улына

Книгам лудаш йоратыше йоча яра жапшым эре пайдалын эртара. Ум пален налнеже гын, учебникым, шанче пашам кидышкыже налеш, юзо тўняш логалаш манын, йомакым ойыра, чонлан лишыл пашам почеламут сборникыште муэш.

Звенигово район Выльыпсола ялыште илыше Ивановмыт ешын монтгысӧ книгагудыжо поян. Кугурак икшыве – Виктория (снимкыште) – йомакым йората. Тудо Морко район Коркатово лицейыште 5-ше классыште тунемеш.

– Шукерте огыл мыскара сынан «Изак-шольак-влак» йомакым лудынам. Тудо кугуракым пагален, изиракым чаманен, икте-весе дене келшен илаш тунукта.

Произведенийын геройжо-шамыч дене пырля пуйто мыят поро пашам ыштенам, тўрлӧ вере миен коштынам да у йолташым вашлийынам, – манеш ўдыр.

Куд ияш Вероника Звенигово район Керебеляк тўн школ пеленысе йочасадыш коштеш. Акаж семынак литературын ты жанржым ойыра. Вет йомакын юзо тўняштыже ӧрыктарыше айдеме, янлык-влак илат. Лийын кертдыме сомыл тўналтышым налеш

да лудшым я куандара, я герой верч тургыжландара, я вучыдымын лўдыкта. Шукылан тунукта.

Кок ияш Арина мотор сўретан книга-влакым кумылын лаштык-ла, аваже да акаже-влаклан лудыкта. Надежда Васканован ямдылыме «Йочалан – марла» икшывым тўрлӧ могырым вияндаш полшышо картычке-шамыч почеш мут-влакым тунемеш.

Книгам лудмашын пайдаже ни-мучашдыме. Садлан ты сомыллан кумылан ден моштыман. Ты ой дене ака-шўжар-влакын авашт Алеся Валериевна тўрысnek келша.

– Примерым ончыктыман. Кугыенлан икшыве пелен книгам лудаш шичман. Йўлаш пурыжо манын, тидым кече еда ыштыман. Сылнымутым ийготлан келишышым ойырыман. Шукерте огыл Вика ўдырем дене «Марла лудына» марафоныш ушненна. Икоян, сылнымутым йоратыше ен-влак дене палыме лийынна, – ойла Алеся Иванова.

Оля МАЙКОВА.
Авторын фотожо.

Ече пагыт

Йўштӧ шыжым лавыра
Мамык лум ден петырна.
Мый ечемым кычкemat,
Мунчалташ вашкен куржам.

Ечым пешак йоратем,
Вартышым изиш йыгем.
Йоча-влак ден тагасем,
Ах, сенем садак, палем!

Ончыл верышке лекташ
Кўлеш ятырак тыршаш.
Первый верым налына –
Тренер тидлан куана!

Андрей УШКОВ.
Волжский, Сотнур.

Кумыландыше пайрем

Шукерте огыл Эсмекупляк школышто «Россия – Родина святая, люблю тебя я всей душой» фестиваль эртаралтын. Тушко республикысе тўрлӧ район гыч уста коллектив-влак ушненыт. Мыят фестивалыште мастарлыкем ончыктенам. Марий поэт Василий Эл-

марын «Ялемын воктечын» почеламутшым сылнын лудынам. Кажне участниклан дипломым да пӧлекым кучыктеныт. Мероприятий поро шарнымашым коден, умбакыжымат чолга лияш кумылан ден.

Дарья МАТВЕЕВА.
Звенигово, Красногорский.

Икымше ошкыл

Марий тиште кечылан пӧлеклалтше онай урокым йочасадыште эртарышна (снимкыште). Марий йылме тўняшке путешествийым ыштышна. Марий алфавит дене икымше гана палыме лийна, тудын н, ӧ, ў ойыртмалтше букваже-шамычым каласен кодышна. Йоча-влак чодыраште илыше янлык ден кайык-влакым марла ойлышт.

Марий сылнымутын классикше Сергей Григорьевич Чавайнын почеламутшо-шамычым лудна. Тыгай мероприятий йоча-влакым калыкын тўвыра поянлыкшым изинек аклаш, йылмым пагалаш тунукта. Тиде икымше, но пеш кўлешан ошкыл.

Ирина СЕМЕНОВА.
Медведево, У Арбан йочасад.
Авторын фотожо.

«Поэтын корныш «Ямде лий» пуртыш»

Марий Эл Республикысе културын сулло пашаенже, калык писатель, Россий Федерацийын сулло журналистше Ипполит Лобанов киноактёр Йыван Кырлан «Мыйым ыштыш марий вате, «Иле, – мане, – шер теммеш!» почеламут корныжым каласышат, ешарыш: «А поэт корным мыланем «Ямде лий» газет почо – икымше почеламутем тушан савыкталтын».

Чынак, тудым Россий писатель ушемышкат йоча-влаклан возышо поэт семын пуртеныт. Изи нюга-влаклан, тунемше-шамычлан Ипполит Иванович Марий книга издательстве гоч «Угъц шыйжы», чевер чия дене сбрастарыме онгай сурет-влакан «Юр паштек», «Цевер кечы», «Йырызы тетя» почеламут сборниклам полеклен.

Икана Кожваж ялыште писатель деке Суворов фамилиян рвезе толын да каласен: «Мый тыйым палем, Немсола гыч улат». «А кузе палет?» – поэт йодын. Йоча вашештен: «Книгат-влакым библиотекуштына лудынам, чевер улыт, онгай почеламутет-шамыч кумылем нолталыч». Вес гана Йошкар-Олаште эрвел марий «Мый Курыкмарий гыч Ипполит Лобановым палем. «Ончыко» журналыште печатлыме ойлымашыже-влак чонем савырат» манын. Ипполит Иванович каласен: «Тевыс, мый Ипполит Лобанов улам». Коктын воштыл колтеныт.

Нине факт-влак пенгыдемдат: поэт, писатель, журналист Ипполит Лобановым Марий Элыште йочажат, кугыенжат пагалат.

Ипполит Лобанов – 14 книган авторжо. «Туан пöрт» книгасе семын йоча-влаклан «Туан пöртдам, ача-авадам, школдам йöратыза, марла ойлыза, марий лумдам пагалыза, күшнö кучыза» манеш. Тудо тыге иктешла: «Туан пöрт вийым пуа, «Ямде лий» йочам ушандара, лудса, почеламутым возыза».

Ипполит Иванович 2026 ий 2 январыште 75 ияшлумгечыжым палемдаш тунгалеш. Пайремже дене саламлен, Курыкмарий район Немсола ялын эргыжын почеламутшо-влакым лудаш темлена. Олыкмарлаш поэт-влак Александр Селин да Геннадий Матюковский кусареныт.

Йоча

Окна вошт кечыйол пура модын.
Шыргыжеш, тудым ужын, йоча.
Мом ойла, ок вашеште,
кеч йод тый.
Шке шепкаштыже ямлын кеча.

Аза йук лыжганда
йукшыш(ö) пöртым,
Волгалта ачамат, авамат.
Кызыт але капшат моткоч нöргö,
Шарныкта түсшö ден
көм-гынат.

Налыт кидыш –
колта шыргыжалын...
Йочам пеш марий калык жапла.
Тудын йукым колеш,
налеш алым,
Чонжо дене куана йочала.

Лунгалтыш

У лунгалтышым ачам
Йөнештарыш. Мый – йоча.
Куанен моткоч чонем.
Мый шогенак чонештем.

Лач мардежше вышт да вушт,
Кутыра йышт: «Патыр куш!»
Шыргыжал манеш ачам:
«Лиятак дыр космонавт?»

Ойжо кумылым нолта –
Мый кавашке лунгалтам.
А кунам кушкын шуам –
Мундыр шудырыш шуам.

*Снимкыште: Ипполит Лобанов –
Степан уныкаж дене
шочмо суртшо ончылно.
Фотом еш архив гыч налме.*

Мамык гай теле

Теве теле пагыт толын шуо. Олыкым, йолгорным, корным, пöртым, вондерым, пушенгым ош мамык лум дене леведын. Ер ден энгерлам мотор түр дене түрлен. Окнамат монден огыл.

Телым йоча-влак лумьенным ненчат, ече дене мунчалтат, лум дене модаш уремышке вашкат. Йүштат огеш лудыктö. Теле – мыйын эн йöратыме пагытем.

*Даша ПЕТРОВА.
Морко, Коркатово.*

*Алексей ТИМОФЕЕВЫН суретше.
Волжский, Сотнур.*

Тунемаш йöратем

Ныл класс кодо шенгелан,
Визымшышке мый коштам.
Ынде шуко тунемман,
Адак чотак тыршыман.

Мый кружокушко коштам,
Стихым возаш тунемам.
Сценышкат лектам ала?
Сылнын муралтем ала?

Тун пашамже – тунеммаш,
Ушым, вийым погымаш.
«Нылытан» да «визытан» –
Теве кузе тунемам.

*Александр СОКОЛОВ.
Советский, Кодам.*

Карелий шомакым колмеке, шинча ончылына вигак шуко-шуко ер, кўян курык, вўдшунгалтыш сўреталтыт. Ты кундем мотор пўртүсшө дене кажне енын чонжым савыра. Тыште финн-угор калык тўшкаш пурышо карел ден вепс-влак илат. Нунын тўвырашт, йўлашт онгай да ойыртемайтше.

Родо-тукум калык-влак нерген пален налаш манын, Карелий Республик Прионежский районысо Шокша школын директоржо, Россий Федерацийысе образованийын сулло пашаенже Н.Н.Коренькова (снимкыште Эмилия уныкаж дене) дене кылым ыштышым. Тудо карел гынат, шагал чотан вепс калыкын илыме кундемеш «вожым колтен». Садлан утларакше вепс-шамыч нерген каласкалыш.

– Нина Николаевна, тора гыч толшо ең-влаклан Карелий мо дене поснак онгай?

– Карелий – ойыртемайтше кундем. Тыште кудло тўжем утла ер верланен. Шуэн вашлиялтше, Йошкар книгаш пуртымо ятыр кушкыл уло, маска, йўдвел пўчө, рожамак-шамыч илат. Май му-чаш гыч иктаж 20 июль марте ош йўд-влак лийыт. Карелийыште пуда деч посна чонгым ятыр пу черке ден часамла улыт. Кумдан палымылан «Ладожский шхер» национальный парк шотлалтеш. Лу метрат пеле кўкшытан Кивач вўдшунгалтыш турист-влакын чоныштым сымыстара. Валаам отро, «Павнаярви» национальный парк шукуштан келшат. Мотор верлам шотлен от пытаре.

– Шуко финн-угор кундемыште шочмо йылмым аралыме, вияндыме йодыш пўсылан шотлалтеш. Тендан денат тыгак?

Юзо шўлышан кундем

– Ты шотышто кугу паша шукталтеш. Йоча-влак школышто шочмо йылмыштым тунемыт. Нуным утларак кумыландаш манн, туныктышо-влак урок деч вара онгай мероприятийлам эртарат. Книга, пособий, учебник, газет ден журнал-шамыч савыкталтыт. Радио- да телепередачат лектыт. Вепс йоча-влаклан «Вепсская сказка», «Песенный клубок» фестиваль-шамыч эртаралтыт. Икымшыште ўдыр-рвезе-влак шочмо калыкыштын йомакыштым сценыште модын ончыктат. Весыште вепс мурым йонгалтарат.

– Карелийыште могай калык пайремым пайремледа?

– Вепс-влак «Древо жизни» пайремым ик эн тўнлан шотлат. Калык мурым мурат, куштат. Уна-шамычым йўла, тўвыра дене палдарат. Кочкышым ямдылыме, аралтышым, ўштым, сўрастарышым ыштыме мастер-классым эртарат. Пайремын символжо – шнуй пушенге. Тудо ожнысо, кызытсе, ончыкылык илышым иктеш уша. Тыгак «Каларанд» (Колан сер) вепс тўвыра этно-фестиваль эртаралтеш. Тыгак лўман этнопарк уло. Тушто фольклор коллектив, йоча-влак мастарлыкыштым ончыктат, уста ең-шамыч ойыртемайтше кидпашат дене палдарат. Тыгак кол шўрым шотлат, кумылан-влаклан вапшым пидаш, ачалаш туныктат.

– Йўдвел кундем юзо шўлышан улмыж дене ойыртемайтеш. Шуко миф, легенде уло. Лудшо-влаклан ала иктыжым каласкаледа?

– Ик эн юзо шўлышан верлан Воттовара курыкым шотлем. Тиде саам-влакын шнуй верышт. Кусараш гын, «Сенгымаш курык» манме лиеш. Тушто кавашке шуйналтше кў тошкалтыш, курык вуйышто верланыше кў амфитеатр (покшелныже – ер) улыт. Йўдым ер ўмбалне ужар тўс волгалтыла коеш. Легенде почеш, ожно тыште кумалыныт. Курык пушенге-влак дене леведалтын, а нуно кадыргыл кушмышт дене тўрлө фигурым ушештарат. Тыште жап

эркын эртымыла чучеш. Воттовараште тўрлыжат лиеда: ең-влакын вуйышт пўрдеш, пылыш «мура», нер гыч вўр йога, йолым ток дене перымыла чучеш. Туге гынат турист-шамыч эре толыт.

– «Калевала» эпос нерген тўня мучко палат, очыни. Карел-влак тудым кузе аклат?

– «Калевала» эпос дене ме чылан кугешнена. Тудо мифологический сынан историйым, мурым, сказаний-влакым уша. Тушто – карел-шамычын тўвырашт, историйышт, шонымашышт, тўняуымыламышт. Тудо карел йылмым, сылнымутым, сымыктышым вияндаш полшен.

– Нина Николаевна, те Марий кундемыште эртаралтыше Финн-угор калык-влакын III все-российский форумшто лийында. Карел, вепс, марий-шамыч коклаште икгайлыкым шекланен шуктенда?

– Марий-влак мемнан гаяк поро кумылан, шыма, унам вашлийын, ончен моштышо улыт. Марий Элыште мыланем моткоч келшен. Чыным каласем, кўчык жапыште шуко пален налын омыл. Но родо-тукум калыкын тўвыражым, йўлажым шымлаш кумыл лектын.

– Тау тыланда! Тек калык-влак кокласе кыл пенгыдырак лиеш.

Христина АЛЕКСАНДРОВА мутланен.
Фотом еш архив гыч налме.

КОЖЫН ШОЧМО КЕЧЫЖЕ

Вашке У ий шуэш. Чылан юзо пайремым вучена. Ончылгоч ям-дылалтына. Эн ондак кожым шо-галтена. Йоча-влак, а те паледа, 20 декабрь – у ий кожын шочмо кечыже.

1699 ий 20 декабрьште Петр I кожым у ий пайрем пушенге се-мын пенгыдемдыме нерген пун-чалеш кидпалыжым пыштен. У идалык 1 январь гыч тўналын.

Молан лач кожым ойырым-шотышто ятыр легенде уло. Теве иктыже. Иисус шочмеке, Вифле-ем пещерышке вуйым саваш ятыр пушенге толын. Пальме, ваштар, куэ, тополь, эвкалипт да тулеч моло. Кужу корным ончыде, пытартышлан кож то-лын. Ырдыжтө шоген, койнаат огыл. Шиждымын, Рошто юзо озаланен. Кава гыч мландымба-ке шўдыр-влак йогаш тўналы-ныт. Кожеш пижыныт. Изи кож йыли-юли йылгыжын, эн мотор лийын. Тидеч вара У ий пай-ремлан шогалтен сōрастарат.

Пама УХОВ.
Йошкар-Ола, 80-ше номеран
«Ўжара» йочасад.
Снимкыште: Пама Ухов.
Фотом еш архив гыч налме.

• Тушто •

* Ужар ужга тўжем иман.

ШОРЫКЙОЛ		ЯНВАРЬ
2	КТ 17:00	КУЗЕ ГЫН МАРЛАН ЛЕКТАШ ОGYЛ... Комедий
3	ШМ 17:00	КАЧЕ ПАЗАР Комедий
4	ВС 10:00	ВОЛШЕБНАЯ ЛАМПА АЛАДИНА Музыкальный спектакль
4	РШ 17:00	САЛИКА Музыкальный комедий
5	ШЧ 17:00	СЌСНА ПОМИНКА Комедий
6	КШ 17:00	МИКУЛАН – ПРЕЗЕ, ЯКУЛАН – УДЫР Музыкальный комедий
7	ВР 17:00	ТЎРЛО ЖАПЫШ ТЫМАНМЕШ ВОНЧЕНА У ИЙ ВАШЕШ У ий концерт
27	ВТ 18:00	ЕТНО КАВКАЗ: ТРАДИЦИИ В ДВИЖЕНИИ Мастер-класс
29	ЧУ 18:00	ЗАПИСКИ ЮНОГО ВРАЧА По рассказам Михаила Бугаева
30	ПТ 18:00	ЗАПИСКИ ЮНОГО ВРАЧА По рассказам Михаила Бугаева
31	ШМ 16:00	ОРЬЕНГ МЕЛНА Комедий

• Мастер кид •

Лум мōчōр

Кўлыт: ош носки, ваш-кўзō, рис, полдыш-влак, куэм, име, шўртō.

Носки шулышым пўчса. Ик мучашыжым шўртō дене кылдыза. Тушко теммешке ри-сым оптыза. Тудым кок ужашлан пайлыза: лум мōчōрын капшым да вуй-жым келыштарыза, шўртō дене ойырен кылдыза. Вуйышко вес носки гыч упшым келыштары-за. Лум мōчōрын шинчажлан полдышым ургыза. Нерже ол-меш куэмым пижыктыза. Шарф кўлеш гын, куэмым пўтыралза. У ий кожышкат сакаш лиш.

Историйым
шергалына

1790 ий 24 дека-
брьште Александр
Васильевич Суво-
ровын вуйлатыме
руш войска Измаил турко орым
сеген налын.

24 декабрь Российыште Воин
чап кече семен палемдалтеш.

Тоштерыште

Мый Турекыш миснам,
Пеш онайым ужынам.
Тушто уло юзо вер.
Тиде юзо вер – тоштер.

Ик пōлемышке пурет –
Орын шке йырет ончет:
Теве пире, ирсōсна,
Коляйос дене тумна.

Вес пōлемыште, ормаш,
Мом гына ок лий ужаш:
Шлемофон, пилотко, каске,
Маскировочный палатке.

Каласен шукташ ок лий.
Келшыш? Шке тоштерыш мий.
София ПЕТУХОВА.
Кужэгер, Шўдымарий.
Фотом школ архив гыч налме.

• Калык пале •

- ✓ Кече кужемаш тўналеш – поран тарвана.
- ✓ Чыве почшым луга – поранлан.

0+

Газетым Кыл, информационный технологий да массовый коммуникаций сферым эскерыме шотышто федеральный службын Юл кун-дем федеральный округысо управленийыште регистрироватлыме.
Номер – ПИ № ТУ52-01404,
2023 ий 22 сентябрьште пуымо.

Марий Эл
Республикысе
«Марий Эл»
увер агентстве» КАУ.
Директор –
Е.И.КУЗНЕЦОВ.
Тўн редактор –
А.Н.ГРИГОРЬЕВА.

Индекс П4696.
Тираж 1550 экз.
Заказ
Формат – А-4-8.

Учредитель-влак:
Марий Эл Республикысе Тўвыра,
печать да калык-влакын пашашт
шотышто министерстве,
Марий Эл Республикысе
«Марий Эл» увер агентстве» КАУ.

Редакций да издатель: Марий Эл
Республикысе «Марий Эл»
увер агентстве» КАУ,
424006, Йошкар-Ола,
СССР Вооружённый Вийын 70-ше
идалькыш урем, 20-шо порт.
Тел. 8(8362) 45-22-82.

Газетым редакцийыште
погымо да верстатлыме,
«Марий Эл Республикысе
Правительствын
типографийже» ООО-што
ямде оригинал-макет гыч
савыктыме.
Типографийын адресше:
424000, Йошкар-Ола,
Комсомольский урем, 112.

Печатьыш пуымо жап –
14-00, фактически – 13-00.

Авторын да редакцийын
шонымашышт тўрлō лийын кертят.
Серыш-влак мōнггеш огыт колталт.
Ак – кутырен келшыме почеш.

https://vk.com/yamde_lii
<https://t.me/yamdelii>
yamde_lii@mail.ru
yamdelii@mediamari.ru
(автор-влаклан)
Сайтын адресше: ямделий.рф

У конкурс

Варвара СЛОБОДЯНИК.
Цёлково ола.

Матвей ЯНАЛОВ кугезе коваж дене.
Марий Турек, Китне.

Стеша АНДРЕЕВА.
Кужэнгер, Иүледжр.

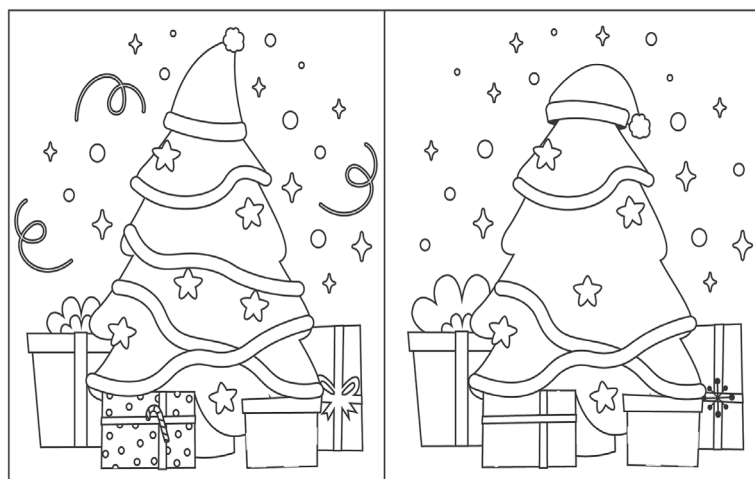
Филворд

Марий серызе Вениамин Ивановичын «Вүдшö келге, серже тура» повестыште вашлиялтше мут-влакым кычалза.

р	к	ш	е	м	е	ч	ь	ф	ъ
д	в	п	и	р	е	ь	щ	ю	ъ
т	л	з	ж	с	ц	ы	г	з	л
а	к	э	л	ы	к	с	а	н	ь
л	о	о	п	и	ж	е	р	г	е
м	л	в	о	п	ф	б	г	л	э
а	ю	д	н	о	з	э	к	а	й
н	ж	а	д	р	к	п	и	й	н
б	ы	к	р	а	д	ж	ж	н	о
к	ф	и	е	н	р	и	к	а	у

Вячеслав СМЕРНОВ ямдылен.

Сүретым чиялыга. Шым ойыртемым муза.

Йүштö Кугызалан пöрт марте миен шүаш полшыза.

